

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора юридичних наук, доцента Кобзєвої Тетяни Анатолівни на дисертаційне дослідження Селюкова Вадима Сергійовича «Адміністративно-правові засади кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні», подане на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Спрямованість діяльності органів державної влади на забезпечення нової якості економічного, соціального і гуманітарного розвитку країни обумовлюється сучасним етапом розвитку нашої держави, для якого характерна значна кількість реформ. Їх головною метою є створення дієвого механізму забезпечення, захисту та створення належних умов для реалізації прав і свобод людини й громадянина, забезпечення законності та правопорядку в державі, формування якісно нового рівня відносин між державою (її інституціями) і громадянами. З огляду на вказане пріоритетного значення набувають питання оптимізації системи та механізму публічного управління, упорядкування діяльності суб'єктів, що реалізують публічно-владні функції, дотримання балансу реалізації публічного інтересу та ефективного забезпечення прав і свобод громадян. Однією зі сфер, яка потребує здійснення першочергових кроків у цьому напрямі, є правоохоронна сфера.

Кінологічна діяльність, як один із видів діяльності у правоохоронній сфері, хоча нині і базується на певній кількості нормативно визначених положень, але все ж таки потребує більш чітко законодавчого врегулювання, яке забезпечується шляхом детального аналізу організаційних засад її здійснення.

Таким чином, концептуальне осмислення феномена кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в умовах трансформації правової системи та її адаптації до європейського співтовариства набуває беззаперечної актуальності під час переформатування національної правоохоронної системи. Роботи, присвячені даній проблематиці, є цілком логічною відповіддю на

виклики сьогодення. Отже, можна впевнено стверджувати, що дисертація Селюкова В.С. є своєчасною та актуальною, оскільки являє собою детальний і всебічний аналіз особливостей кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні з використанням здобутків науки адміністративного права.

Про актуальність обраної теми свідчить те, що робота виконана відповідно до основних положень Плану заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна — 2020», затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 р. № 213-р., Концепції розвитку кінологічних служб центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ, та Національної гвардії України до 2020 року, затвердженої наказом МВС України від 24.05.2017 р. № 442, пунктів 2, 10, 17 Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020-2024 роки, затверджених наказом МВС України від 11 червня 2020 р. № 454, пунктів 1.5, 1.14, 3.1, 3.3, 4.1, 4.2, 8.7, 8.14 Пріоритетних напрямів наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на період 2016–2019 років, схвалених Вченою радою Харківського національного університету внутрішніх справ 23 лютого 2016 р. (протокол № 2), а також комплексних науково-дослідних тем Харківського національного університету внутрішніх справ: «Законотворча та законодавча діяльність в Україні» (державний реєстраційний номер 0113U008189), «Реалізація та удосконалення адміністративного законодавства України» (державний реєстраційний номер 0113U008197).

Мета дисертаційного дослідження полягає у тому, щоб на основі аналізу існуючих наукових підходів, а також чинного законодавства України і практики його реалізації визначити сутність та особливості адміністративно-правових засад кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні, а також шляхи їх вдосконалення. Її реалізація забезпечена за рахунок постановки та послідовного вирішення в роботі низки наукових задач, розв'язання

яких у їх сукупності, дозволило здобувачеві досягти мети дослідження та отримати нові науково-обґрунтовані висновки, пропозиції та рекомендації.

Слід відмітити, що, як засвідчує вивчення тексту дисертаційного дослідження, всі завдання роботи виконанні повно та на належному науковому рівні. Об'єктом дисертаційного дослідження є суспільні відносини, що виникають під час здійснення кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні, а його предметом – адміністративно-правові засади кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні. Об'єкт та предмет дослідження визначені правильно, відповідають його меті. Структура дисертації є логічною, що дозволило авторові послідовно розглянути основні проблемні питання теми роботи.

Наукові положення та висновки, що викладені у роботі мають високий рівень обґрунтованості, про що свідчить застосування оптимальних і сучасних методів і прийомів наукового пізнання, серед яких: логіко-семантичний, порівняльно-правовий, системно-структурний, формально-юридичний і метод системного аналізу. Поєднання цих методів і прийомів дозволило автору ґрунтовно дослідити теоретичні та практичні аспекти кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні.

Теоретичне підґрунтя дисертації становлять вітчизняні та зарубіжні наукові праці у галузі філософії, теорії управління, загальної теорії держави і права, адміністративного права, публічного управління та адміністрування, інших правових наук, службової кінології, у тому числі зарубіжних дослідників. Нормативною основою роботи є Конституція України, законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, що визначають правові засади кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності. У ході дисертаційного дослідження було також використано стандарти і рекомендовану практику діяльності спеціальних підрозділів К-9 правоохоронних органів Сполучених Штатах Америки, країн Європейського Союзу, національних центрів підготовки миротворців, досвід яких щодо організації належного кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності може бути використаний в Україні.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять узагальнення практики діяльності Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України та Служби безпеки України, довідкові видання, соціологічні матеріали. Позитивним є й те, що здобувач у процесі дослідження використовував особистий досвід спілкування та співпраці із кінологічними підрозділами різних служб.

Зміст роботи свідчить про те, що вона є самостійним, творчим і своєчасним науковим дослідженням, виконаним на високому теоретичному та науково-методологічному рівнях. Вирішення поставлених задач стало можливим за рахунок логічно побудованої структури роботи. Спостерігається чітко сформульована теоретична позиція дисертанта щодо низки проблемних питань, пов'язаних з адміністративно-правовими засадами кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні, яка простежується за рахунок формулювання власних дефініцій, критеріїв і класифікацій.

Наукова новизна результатів, одержаних під час дослідження, зумовлюється тим, що робота Селюкова В.С. є однією з перших спроб комплексно, з використанням сучасних методів пізнання, урахуванням новітніх досягнень науки адміністративного права визначити сутність та особливості адміністративно-правових засад кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні, що дозволило обґрунтувати низку нових концептуальних положень і висновків, надати практичні рекомендації з досліджуваних питань. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем.

Серед вагомих наукових положень, а також рекомендацій і висновків, які характеризуються безумовною науковою новизною, теоретичною значимістю та мають практичну цінність, слід зазначити наступні положення:

- зважаючи на наявність неузгодженості положень ст. 3 та п. 2 ч. 1 ст. 27 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» в частині поширення дій вказаного закону на установи Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції, Служби

безпеки України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, запропоновано внести зміни до ст. 3, якими видалити ч. 2, а сам закон доповнити розділом «Особливості правил утримання, використання та поводження з тваринами у силових структурах» (с. 25);

- упорядковано етапи використання собак на користь суспільства в залежності від того чи іншого історичного періоду, зокрема: початковий доісторичний період (10 – 15 тис. років до н.е.); етап, коли собак починають використовувати в якості помічника на полюванні та війні (приблизно IV сторіччя до н.е.); поява вогнепальної зброї призводить до того, що собаки відходять на другорядний план в якості «технічного» засобу (період Середньовіччя); етап значного збільшення кількості порід собак, що призводить до появи таких собак як собаки-компаньйони, що призводить до початку проведення змагань та виставок, появи перших в світі кінологічних клубів (початок – середина XIX століття); поява перших розшукових собак у поліції (кінець XIX століття); етап нових підходів до дресирування на підставі висновків І.П. Павлова (початок XIX століття); регресивний етап в історії розвитку кінології, який пов'язаний з післявоєнним часом (1945 – 1965 роки); етап зародження нового напрямку використання службових собак-детекторів – в якості інструмента для проведення одорологічної експертизи (1960-ті – 1980-ті роки); новітній етап (кінець XX століття – початок XXI століття) (підрозділ 1.1.);

- позиція дисертанта щодо змісту принципу «сліпої довіри», який полягає у тому, що в ситуаціях, коли собака шукає сховану вибухівку, чи захищає від нападника – у всіх ситуаціях кінолог повинен на всі 100% довіряти своєму собаці. Адже відсутність такої довіри призведе до того, що застосування собаки буде лише формальним і результативності від такого кінолога можна не чекати. Тому така впевненість у своєму псі має бути присутня у кожного хто застосовує собаку на службі (с. 82);

- акцентовано увагу на функціях кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності, серед яких виділено: правоохоронну, нормотворчу, забезпечувальну, кадрову, організаційно-управлінську, комунікативну та превентивну функції (с.112-113);

- обґрунтовано з наукової точки зору доцільність розмежування завдань кінологічної служби Державної кримінально-виконавчої служби. Серед яких особливої уваги потребує організація технічного оснащення розплідників, а також впровадження досягнень науки і техніки в практику їх діяльності. Сучасність не лише вимагає від людей більш швидких темпів змін власної професійної діяльності, в наш час технічний прогрес досить сильно допомагає суспільству здійснювати ту чи іншу діяльність (с. 186-189);

- з'ясовано, що методами підготовки службових собак визначено способи впливу суб'єкта підготовки (кінолога або інструктора) на об'єкт (спеціального службового собаку), що застосовуються кінологом під час підготовки та вироблення відповідних пошукових навичок з урахуванням спеціалізації службового собаки. Розкрито особливості використання механічних, смакозаохочувальних, ігрових, комбінованих та оперантних методів підготовки, окреслено їх як позитивні, так і негативні властивості. Встановлено ситуації, коли необхідне поєднання вказаних методів (с. 264);

- наведене авторське тлумачення терміну «спеціальна підготовка кінологів», під яким варто розуміти процес оволодіння кінологом разом із собакою специфічними знаннями для виконання покладених на кінолога обов'язків, удосконалення та розвитку наявних вмінь з метою підвищення ефективності оперативно-службової діяльності, а також конкретизації навичок та вмінь щодо виконання вузьконаправлених завдань. До таких завдань віднесено пошук загублених людей у місті, пошук нової наркотичної або вибухонебезпечної речовини. Тобто оволодіння, так би мовити, новою вузькою спеціалізацією (с. 282-283);

- наголошено на тому, що використання сухих кормів «Супер-преміум» класу є більш ефективним при годуванні службових тварин, навіть у порівнянні

із приготованою їжею, однак витрати на таке годування є значно більшими та підібрати такий корм, який підійде усім собакам досить складно. Тому варто, в першу чергу, за фінансової можливості при годуванні собак використовувати сухі корми високої якості, а у разі неможливості забезпечення якісним кормом, краще годувати звичайною приготованою їжею (с. 305);

- проаналізовано перспективні напрями удосконалення адміністративного законодавства, яке регламентує організацію кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні. Дані напрями безпосередньо залежать від тих проблемних питань, що наразі наявні майже у всіх кінологічних підрозділах в Україні (підрозділ 5.2).

Окрім наведених у роботі запропоновано інші оригінальні положення та висновки.

Поряд з позитивною в цілому оцінкою дисертації Селюкова В.С. вважаю доцільним висловити критичні зауваження щодо окремих її положень і висновків. Деякі висновки автора носять здебільшого описовий характер, що ускладнює їх практичну реалізацію. У роботі висловлена низка міркувань, що викликають заперечення, хоча самі по собі вони відносяться до дискусійних теоретичних та практичних питань:

1. У своєму дисертаційному дослідженні автор розглядає сутність правових засад кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні та з'ясовує місце серед них адміністративно-правового регулювання (підрозділ 1.5). На нашу думку, запропонована класифікація нормативно-правових актів, які регламентують зазначені питання, є неповною, оскільки поза увагою автора залишились питання судових рішень та можливості віднесення останніх до джерел права в цілому та у сфері кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності зокрема.

2. Розглядаючи питання компетенції та повноважень Державної служби України з надзвичайних ситуацій як суб'єкта кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності, дисертант робить висновок про те, що кінологічне забезпечення правоохоронної діяльності в Україні, яке реалізується вказаною

службою, зосереджено навколо рятувально-пошукової діяльності кінологічних підрозділів. Така діяльність істотно відрізняється від діяльності інших суб'єктів кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності (підрозділ 2.3.3). Однак аргументів, щодо істотних відмінностей на користь цього нажалі у цьому підрозділі не наведено. Це обумовлює необхідність більш детальної аргументації зазначених висновків автора.

3. Задекларованою та недостатньо обґрунтованою виглядає пропозиція автора щодо необхідності прийняття постанови Кабінету міністрів України «Про кінологічне забезпечення правоохоронної діяльності», яка буде сприяти систематизації та уніфікації існуючих норм щодо кінологічної діяльності усіх правоохоронних органів та інших служб. Взагалі виникає питання, а чи дійсно є такою нагальною потреба в уніфікації вказаних норм?

4. У підрозділі 2.3.5 «Роль Державної митної служби України як суб'єкта кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності» дисертантом розглянуто компетенцію та особливості здійснення кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності кінологічними підрозділами Державної митної служби України. На сторінці 175 автор наголошує на тому, що на відміну від технічних засобів, вартість та громіздкість яких є досить значними, використання добре підготовлених службових собак для виявлення фактів незаконного переміщення наркотичних речовин через митний кордон України є більш ефективним і менш залежним від зовнішнього середовища та обладнання. Якщо зробити приблизні розрахунки, то використання технічних засобів не є таким коштовним, адже для техніки не має значення час роботи та її інтенсивність. Крім цього, діяльність службового собаки також залежить від середовища його застосування, що не можна наводити як перевагу для застосування собаки у порівнянні із технічними засобами виявлення заборонених предметів. В даному випадку аргументація даної позиції потребує доповнень, що забезпечить обґрунтованість даного висновку.

5. 5 розділ дисертаційного дослідження «Шляхи удосконалення адміністративно-правових засад кінологічного забезпечення правоохоронної

діяльності в Україні» не містить жодних статистичних даних, які могли б наочно визначати потребу в удосконаленні кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності. Дисертаційне дослідження лише виграло б, якщо дисертант навів більше статистичних даних, висвітлюючи проблемні питання кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності та обґрунтовуючи перспективні шляхи їх вирішення.

Вищенаведені зауваження мають виключно рекомендаційний характер і жодним чином не знижують достатньо високе теоретичне та практичне значення рецензованого дисертаційного дослідження та загальну позитивну оцінку роботи.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що в подальшому вони можуть бути використані у: науково-дослідній сфері – в ході розроблення та удосконалення теоретико-правових питань кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності; правотворчості – в процесі наукової та правової експертизи проектів законів та інших нормативно-правових актів з питань кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності; правозастосовчій сфері – з метою покращення діяльності кінологічних підрозділів правоохоронних органів.

Основні положення та висновки дисертаційного дослідження було апробовано шляхом обговорення на науково-практичних конференціях різних рівнів. За результатами дослідження опубліковано тридцять восьми наукових праць, у тому числі — одна монографія, двадцять п'ять статей у наукових виданнях, вісім тез доповідей на вітчизняних та міжнародних науково-практичних конференціях. Також слід звернути увагу на наявність чотирьох наукових праць, що додатково відображають результати дослідження, а особливо на виданий інформаційний довідник «Кінологічне забезпечення діяльності підрозділів Національної поліції».

На основі аналіз змісту дисертації та автореферату можна стверджувати про абсолютну ідентичність змісту автореферату й основних тез дисертаційного дослідження. Основні висновки та положення роботи

сформульовані автором особисто, на основі власних досліджень та практичного досвіду роботи. Матеріал дослідження викладено комплексно, логічно правильно та послідовно, що дозволило здобувачу розкрити зміст обраної теми дослідження та у повному обсязі вирішити поставлені задачі.

Таким чином, з вищевикладеного можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правові засади кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні» виконане на належному науково-теоретичному рівні, є актуальною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані висновки, які з'ясовують вирішують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для науки адміністративного права. За своєю актуальністю, теоретичним рівнем і практичною цінністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Селюков Вадим Сергійович заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доцент кафедри адміністративного,
господарського права та фінансово-економічної безпеки
Сумського державного університету,
доктор юридичних наук, доцент

Т.А. Кобзева

